

МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

ИНВЕСТИРАМЕ В ХОРАТА

**ЦЕНТЪР ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ
И РЕГИОНАЛНИ ИНИЦИАТИВИ**

ОПЕРАЦИОННИ СИСТЕМИ. ОПЕРАЦИОННА СИСТЕМА WINDOWS^{XP}

**София
10.09.2014 г**

**Разработил
Н. Василев**

СЪДЪРЖАНИЕ

ОПЕРАЦИОННИ СИСТЕМИ.....	3
ОПЕРАЦИОННА СИСТЕМА WINDOWS^{XP}	3
Операционната система Windows ^{XP}	3
1.1. Потребителски интерфейс на Windows ^{XP}	3
1.2. Настройване на операционната система с Control Panel.....	4
1.2.1.Настройки за датата и времето.	5
1.2.2. Настройки за числата, валутата, формата за времето и датата. .5	
1.2.3. Настройване на мишката.....	6
1.2.4. Настройване на клавиатурата	7
1.3. Настройване на операционната система с Properties	7
1.3.1. Настройване на екранното изображение на десктопа.....	7
1.3.2. Настройване на лентата с задачите (Taskbar) и старт менюто (Start Menu).	8
1.4.Подреждане на отворените прозорци върху екрана на десктопа.....	8
2. Работа с Windows Explorer	10
2.1. Прозорец на Windows Explorer.	10
2.1.1. Лента с менюта: File, Edit, View, Favourites, Tools и Help.....	11
2.1.2. Инструментална лента.....	12
2.1.3. Други елементи на прозореца на Windows Explorer	14
2.2. Работа с папки и файлове	15
2.2.1. Атрибути на папките и файловете	15
2.2.2. Споделяне на папки и файлове.....	15
2.2.3. Маркиране (селектиране) на файлове.....	15
2.2.4. Създаване и е изтриване (премахван) на папки и файлове	15
2.2.5. Компресиране на файлове.....	16
2.2.6. Копиране, преместване и преименуване на файлове и папки..	17
2.2.7. Търсене на файлове и папки	18

ОПЕРАЦИОННИ СИСТЕМИ. ОПЕРАЦИОННА СИСТЕМА WINDOWS^{XP}

Операционната система е специален вид софтуер – комплекс от програми записани на твърдия диск, които се грижи за управлението на всички процеси и устройства в компютъра и взаимодействието между тях и потребителя.

Основните функции на операционната система са:

- ✚ Управление на процесите;
- ✚ Стартиране и изпълнение на приложните програми и задачите;
- ✚ Обмен на данни между файлове, програмни приложения и потребители;
- ✚ Управление на входно/изходните операции и достъпа до ресурсите;
- ✚ Управление на връзката (интерфейса) с потребителите.

Операционната система Windows^{XP}.

Операционната система **Windows^{XP}** е графична, многозадачна, мрежова и многопотребителска.

1.1. Потребителски интерфейс на Windows^{XP}.

Икони – Изображения, разположени върху десктопа (екрана на монитора) за осигуряване на бърз достъп до програми, файлове, папки. Тези икони, които са със стрелка в долният ляв ъгъл се наричат **Shortcut**.

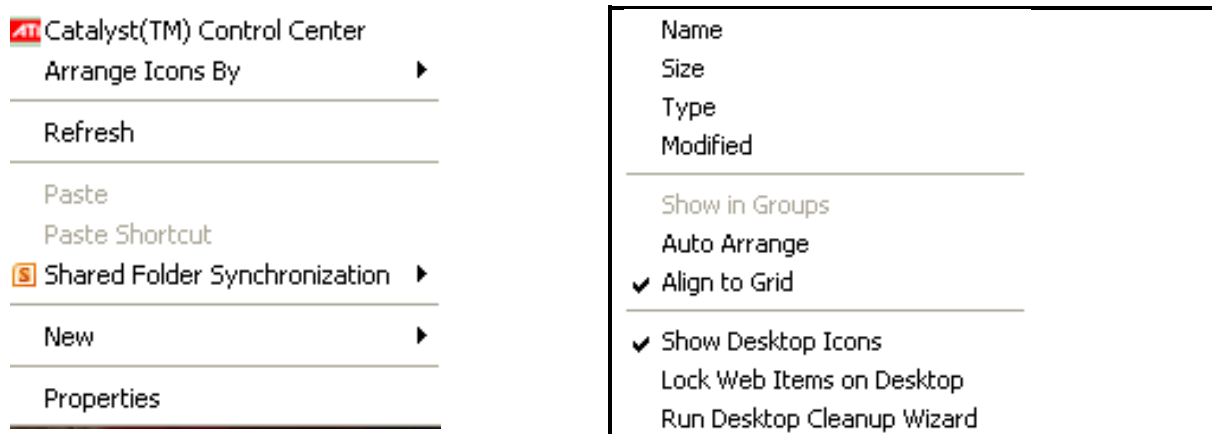
Старт меню. Разположено е най-долу в ляво – бутон **Start**. Представлява своеобразен списък от линкове (връзки) към всички инсталирани програми на вашия компютър, както и различни приложения на операционната система за конфигуриране и управление на работата с нея.

Taskbar – лентата, която по подразбиране е разположена най-долу на екрана на монитора. В левия край на лентата, непосредствено след бутона **Start**, се намират бутоните които осигуряват лесен начин за отваряне и затваряне на програми. В десния край на лентата са разположени бутоните които дават информация за текущото време и дата, за езика, антивирусната програма, връзката с интернет, скайп, източника на хранване и т.н.

Отварянето (активирането) на иконите става чрез двукратно натискане (кликване) на изпълнителния, обикновено левия, бутон на мишката, а на бутоните – чрез еднократно кликване на левия бутон на мишката.

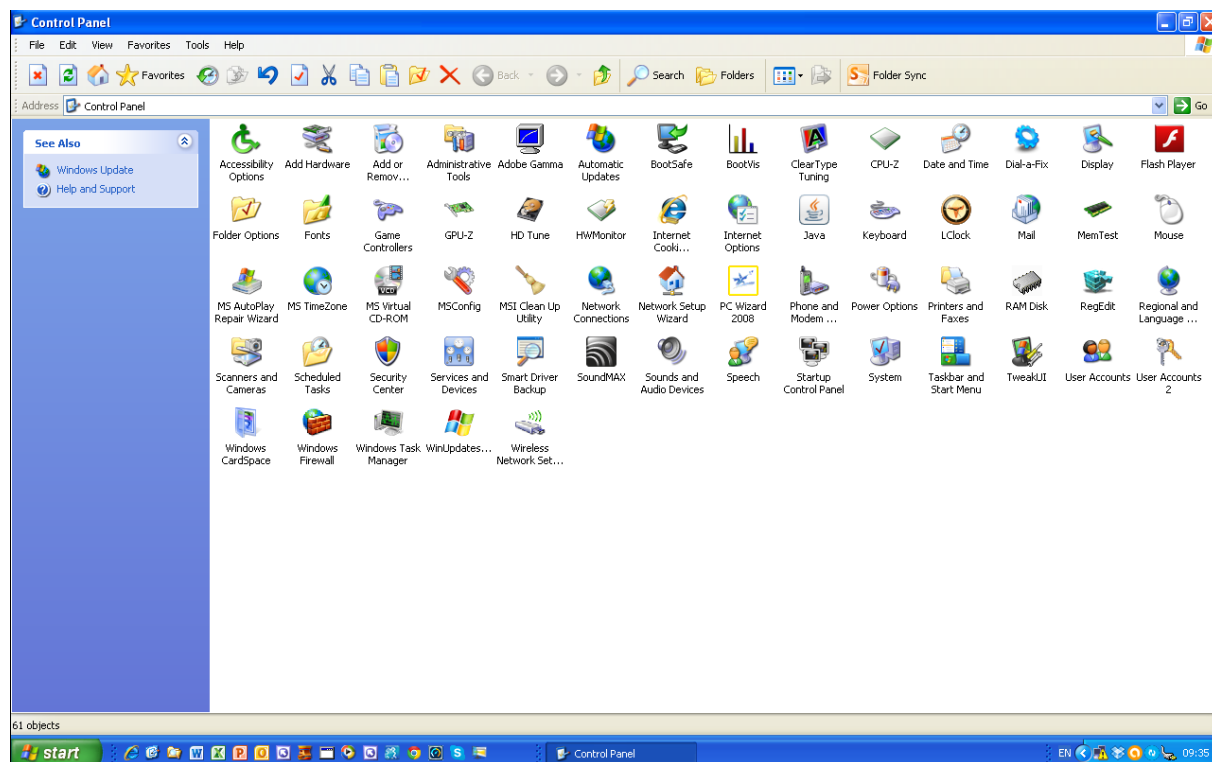
Подреждане (сортиране) на иконите върху десктопа. Иконите могат да се сортират по: име, тип, дължина, последна дата на модификация и автоматично.

С десния бутон на мишката кликваме върху празното пространство върху десктопа и от контекстното избираме меню командата **Arrange icons**. Сортирането може да стане по: **Name** (по име); **Type** (по вид); **Size** (по дължина); **Date** (по последна дата на модификация) и **Auto Arrange** (автоматично). Този процес в детайлния изглед е възможен само с едно кликване в заглавието на съответната колона.

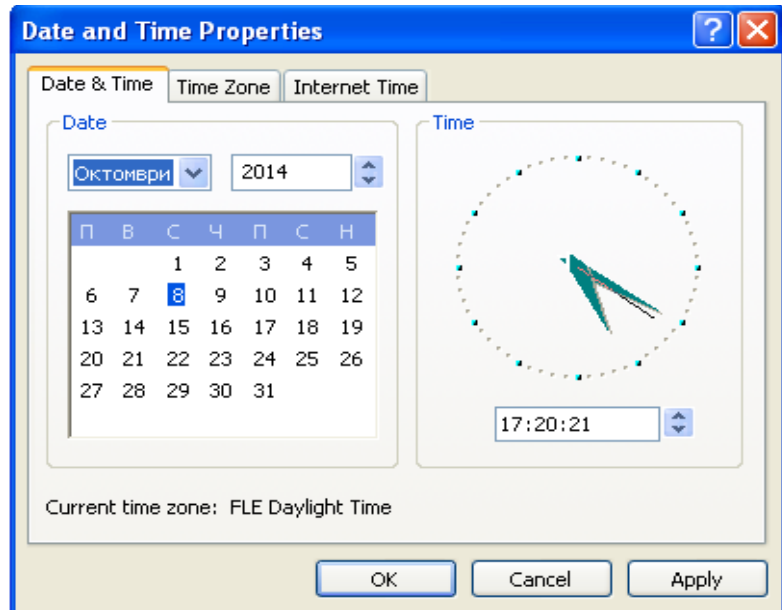
1.2. Настройване на операционната система с Control Panel.

Натискаме бутона **Start**, избираме **Settings** и след това от контекстното меню – **Control Panel**

1.2.1. Настройки за датата и времето.

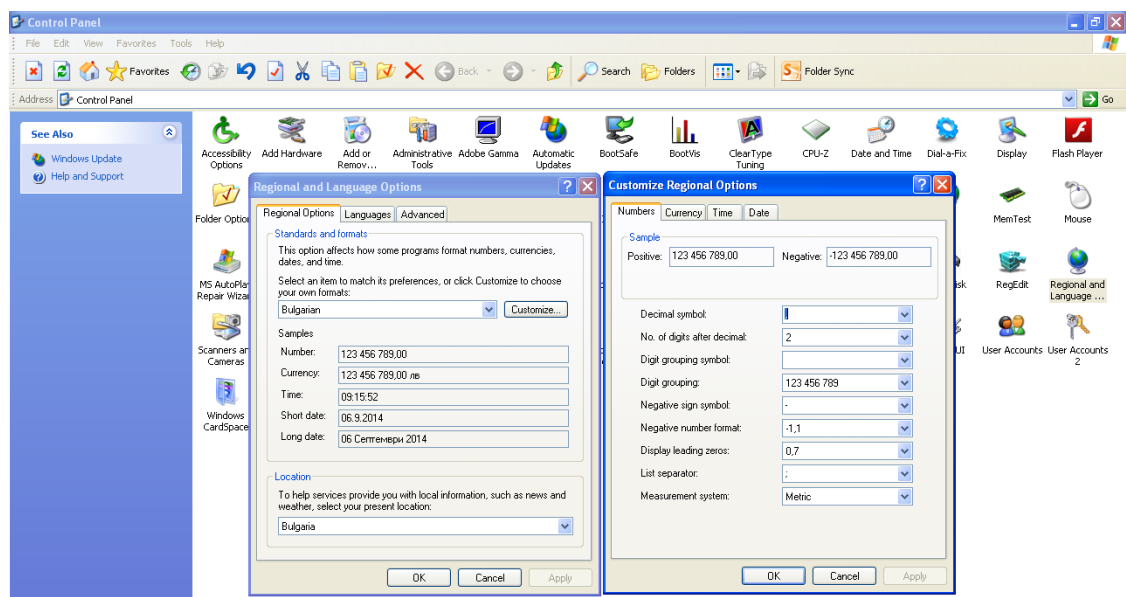
От прозореца на **Control Panel** избираме иконата **Date and Time**.

От календара настройваме датата, а от прозорчето под часовника – времето: час, минути, секунди. От диалогова карта **Time Zone** часовата зона. За България, **GTM + 02:00**, т.е. 2 часа преди Гринуич.

1.2.2. Настройки за числата, валутата, формата за времето и датата.

От прозореца на **Control Panel** избираме иконата **Regional and Languages Options**. От диалоговия прозорец **Regional and Languages Options** активираме бутона **Customise** и последователно избираме настройки за: числата (**Number**), валутата (**Currency**), времето (**Time**) и датата (**Date**).

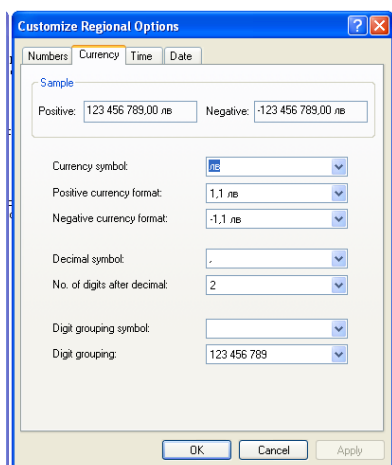

За числата избираме десетичния символ (**Decimal symbol**). За България, това е запетаята. Разделителя при писане на формули (**List separator**). Може да бъде запетая или точка и запетая и метричната система (**Measurement system**). За България, това е **Metric**.

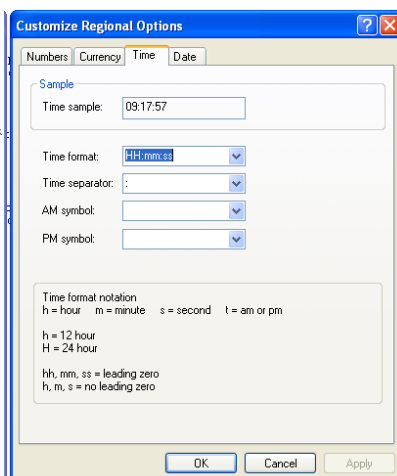
За валутата, от диалогова карта **Currency**, избираме глобалния символ – „**лв**“.

За времето, от диалогова карта **Time**, избираме формата за изобразяване на времето и разделителя между часове, минути и секунди – **HH:mm:ss**.

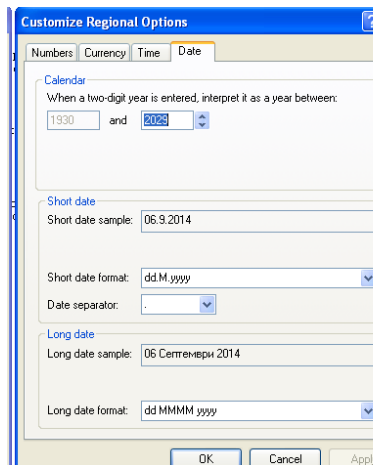
От диалогова карта **Date** избираме формата за изобразяване на датите. За България стандарта е: ден, месец, година – **dd.m.yyyy** и разделителя между тях. Разделителя може да бъде точка или наклонена черта.

*Настройки за
валутата*

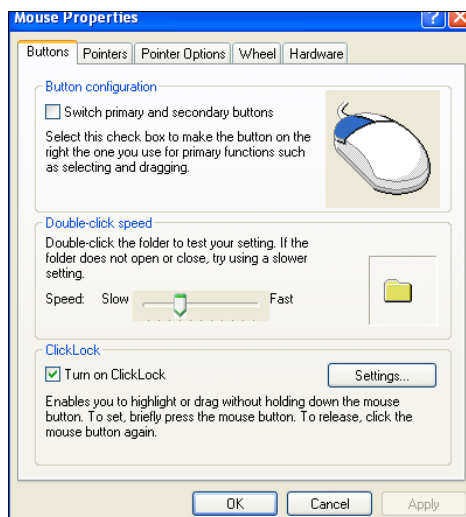
*Настройки за
времето*

*Настройки за
датите*

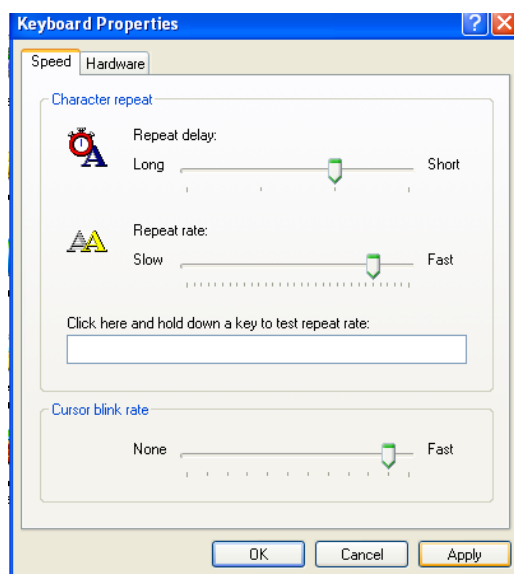
1.2.3. Настройване на мишката

От прозореца на **Control Panel** избираме иконата **Mouse**. От диалоговия прозорец **Mouse Properties**, диалогова карта **Buttons**, секция **Button Configuration** може да изберем кой от бутоните, левия или десния, да бъде изпълнителен и с кой да се отваря контекстно меню. От секция **Double-click Speed**, може да определим скоростта (бързината) на двойното кликване на изпълнителния бутон.

1.2.4. *Настройване на клавиатурата*

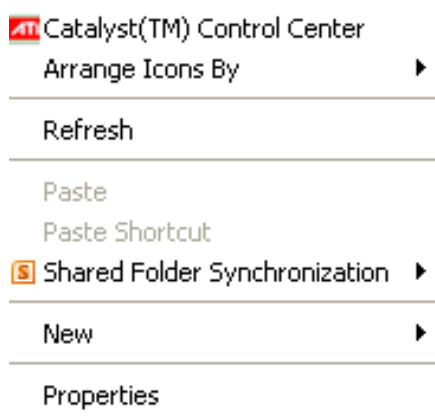
От прозореца на **Control Panel** избираме иконата **Keyboard**. От диалоговия прозорец **Keyboard Properties** диалоговата карта **Speed**, може да определим колко дълго да се изчака при натиснат клавиш от клавиатурата, преди да започне повторението на символа (**Repeat delay**) и скоростта на повторение на символа (**Repeat rate**).

1.3. *Настройване на операционната система с Properties .*

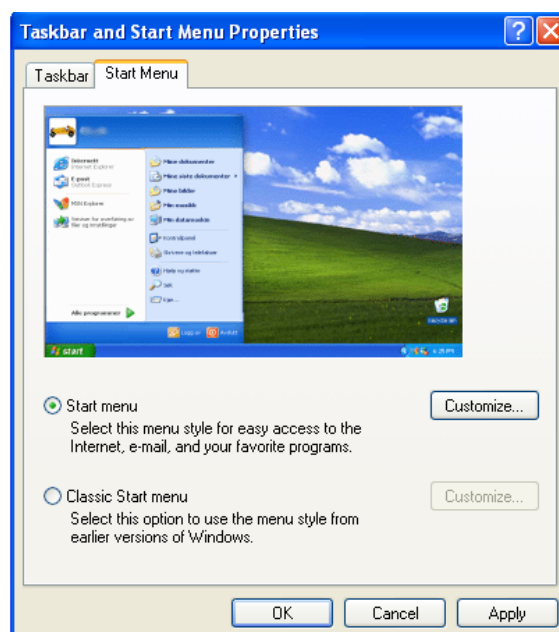
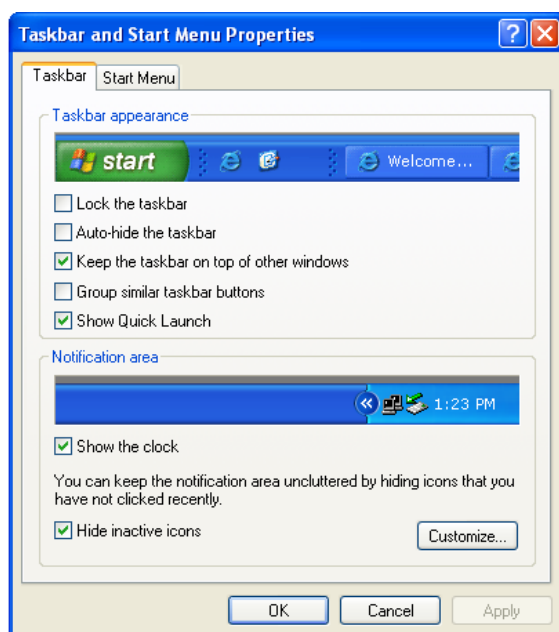
1.3.1. *Настройване на екранното изображение на десктопа.*

Кликаме с десния бутон на мишката върху десктопа и от диалоговия прозорец избираме командата **Properties**. От диалогова карта **Desktop** избираме тапета (графичното изображение – **Background**) за екрана на монитора.

1.3.2. Настройване на лентата с задачите (Taskbar) и старт менюто (Start Menu).

Кликаме с десния бутон на мишката върху лентата със задачите. От диалогова карта **Taskbar** на диалоговия прозорец **Taskbar and Start Menu Properties** настройваме лентата със задачите – кои бутони да се визуализират и дали лентата да бъде заключена или не, а от диалогова карта **Start Menu** – вида на старт менюто.

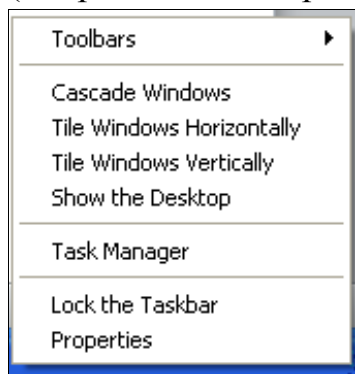

1.4. Подреждане на отворените прозорци върху екрана на десктопа.

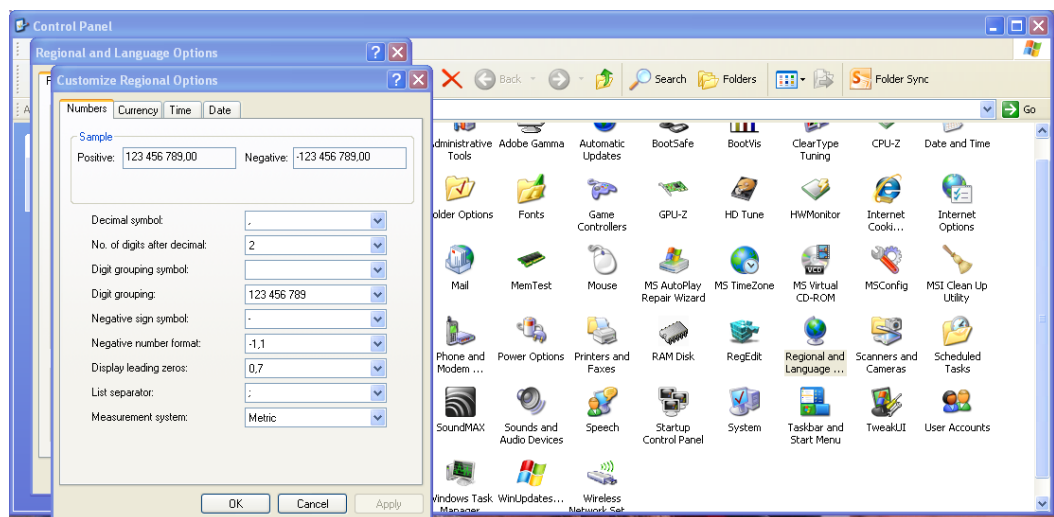
Едновременно отворените прозорци могат да се подредят върху екрана на десктопа по: хоризонтала, вертикала и каскадно.

Посочваме с мишката празно място върху лентата на задачите (**Taskbar**) и кликаме с десния бутон на мишката. От диалоговия прозорец

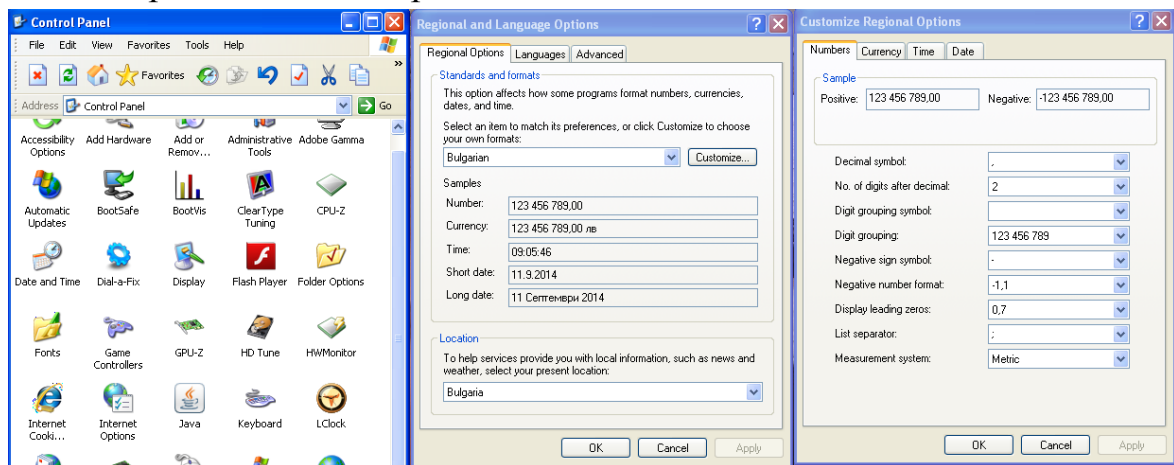
избираме: **Cascade Window** (каскадно подреждане), **Tile Windows Horizontally** (подреждане по хоризонтала), **Tile Windows Vertically** (подреждане по вертикала).

Ако са отворени прозорците Control Panel, Regional and Language Options, Customize Regional Options, то каскадното подреждане ще изглежда така:

Подреждането по хоризонтала ще има вида:

2. Работа с Windows Explorer

Програмата **Windows Explorer** служи за разглеждане, подреждане, създаване и модифициране на файлове и папки както на нашия компютър, така и на всички други компютри, с които сме свързани в мрежа.

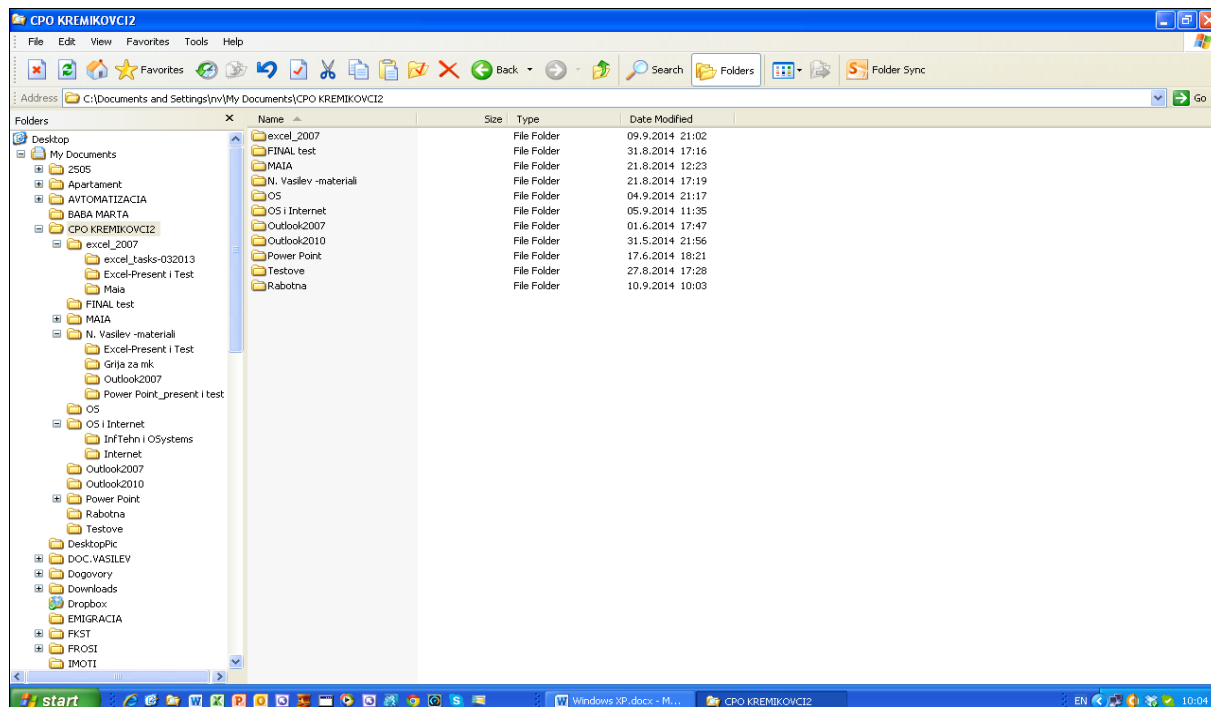
Папката е логическо подразделение на дисковите устройства и другите носители на информация: Flash памет, CD, DVD, дискета. Папката съдържа подпапки и файлове. На папките и подпапките се дават имена.

Файл се нарича всякакъв вид данни, които имат име. С това име данните се записват на дисковите устройства и другите носители на информация.

Файла е най-малката единица за съхраняване и пренасяне на данни. Наименованието на файла се състои от две части: основно име или само име и разширение. Името на файла се дава от нас, а разширението се поставя от приложението, което го създава. Ако файла е текстов, т.е. създаден е от **MS Word**, той има разширение **docx**. Ако е създаден от **MS Excel**, има разширение **xlsx**, а от **MS Power Point** – **pptx**. Между името и разширението има точка.

Имената на файловете и папките се състоят от букви (малки и главни) и цифри. В името на файл не може да се използват следните символи (знаци): \ / ? : * " > < |.

2.1. Прозорец на Windows Explorer.

Прозореца съдържа следните основни компоненти: Заглавна лента, лента с менюта и инструментална лента.

В левия край на заглавната лента е името на папката, а в десния – системното меню с бутоните за минимизиране (**Minimize**),

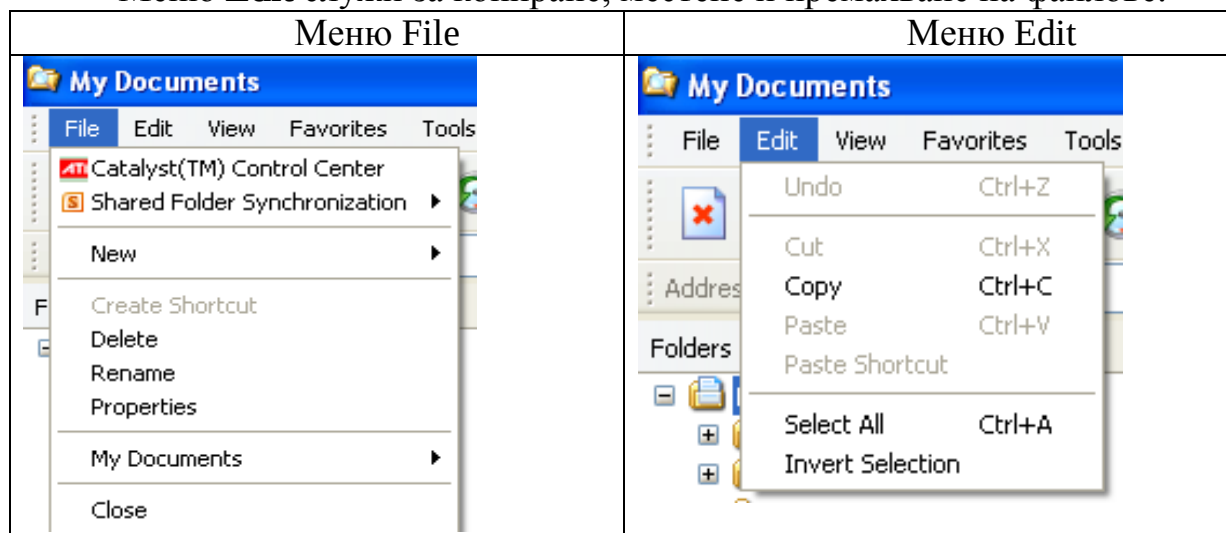
максимизиране/възстановяване (**Maximize/Restore Down**) и за затваряне

(**Close**) на прозореца .

2.1.1. Лента с менюта: *File, Edit, View, Favourites, Tools u Help*

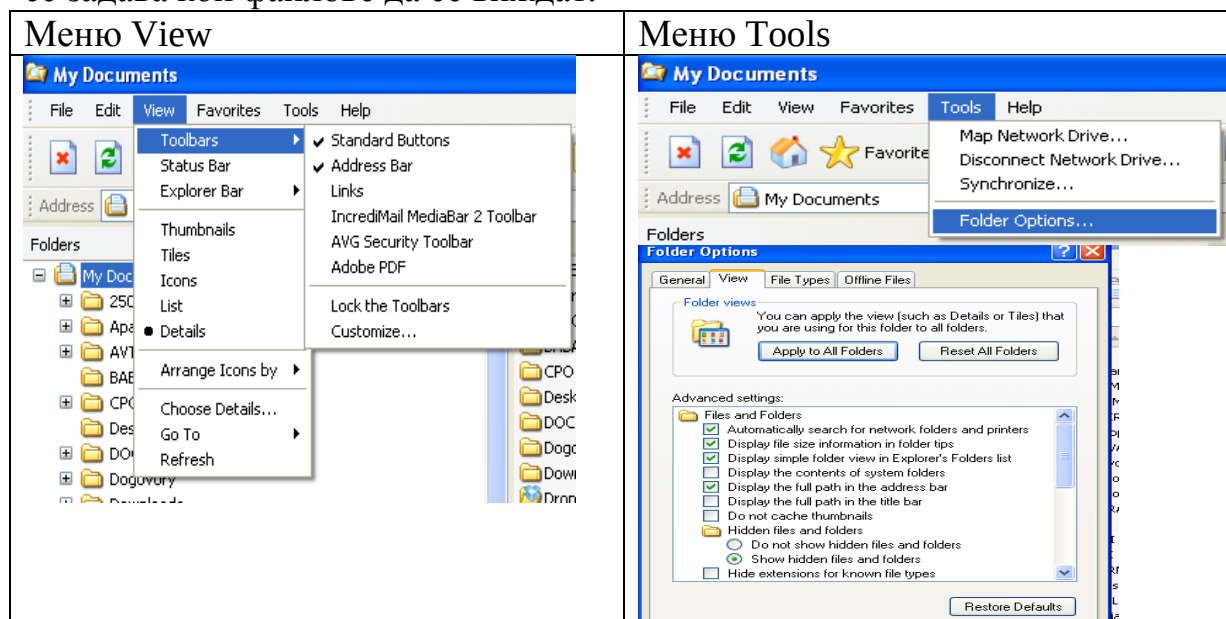
Меню **File** служи за създаване на нови папки и файлове, за изтриване и преименуване на папки и файлове, а командата **Properties** дава информация за папките/файловете.

Меню **Edit** служи за копиране, местене и премахване на файлове.

Чрез менюто **View** се задават изгледите за визуализация на файловете: **Thumbnails, Tiles, Icons, List, Details**. (Бутон **Views** от инструменталната лента служи за същото). Командата **Toolbars** определя кои ленти да се виждат. Обикновено това са лентите **Standard Buttons** и **Address Bar**.

Чрез менюто **Tools**, команда **Folder Options...**, диалогова карта **View** се задава кои файлове да се виждат.

2.1.2. Инструментална лента

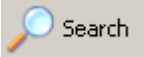
✓ Бутони и – за придвижване съответно към предишно и следващо състояние. Неосветеността на някои бутони означава, че не са активни в момента.

✓ Бутони **Cut** – служи за премахване на маркиран обект (папка, файл, графика, символи и т.н.) и поставянето им е специална памет, която се нарича **Clipboard**.

✓ Бутон **Copy** копира маркирания обект в.

✓ Бутон **Paste** поставя обекта, които се намира в **Clipboard** на посоченото с показалеца ма мишката място.

✓ Бутон – за придвижване нагоре към корена на дървото, т.е към родителската папка.

✓ Бутон Search – за търсене на папки и файлове.

✓ Бутон Folders – за скриване и показване на левия панел.

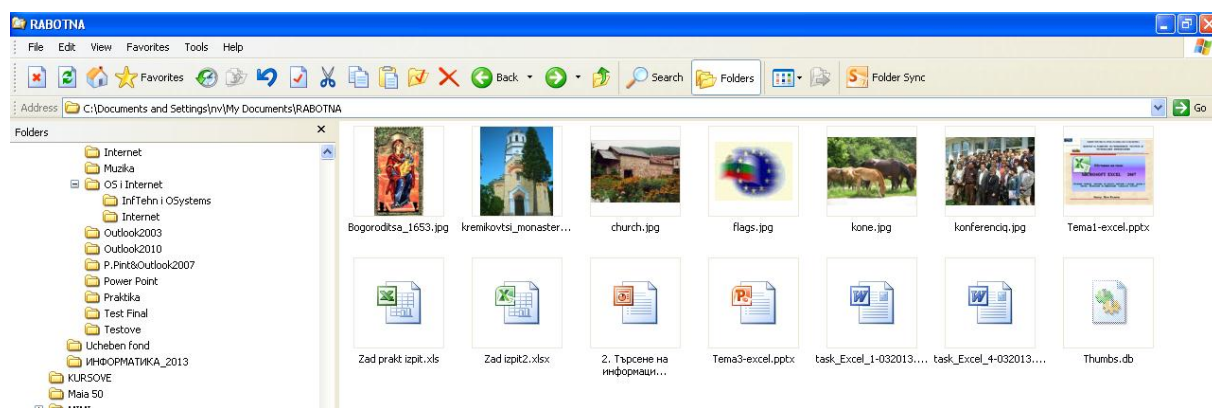
✓ Бутон – за отмяна на последното ни действие.

✓ Бутон – за изтриване на маркиран обект.

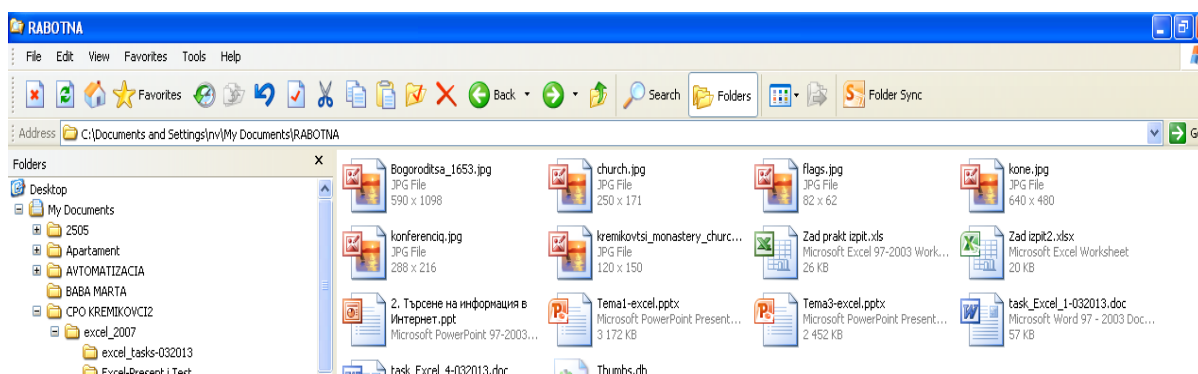
✓ Бутон Go – за преход към избраното в адресната лента.

✓ Бутон – за визуализира папките и файловете в десния панел в следните изгледи: **Thumbnails**, **Tiles**, **Icons**, **List**, **Details**.

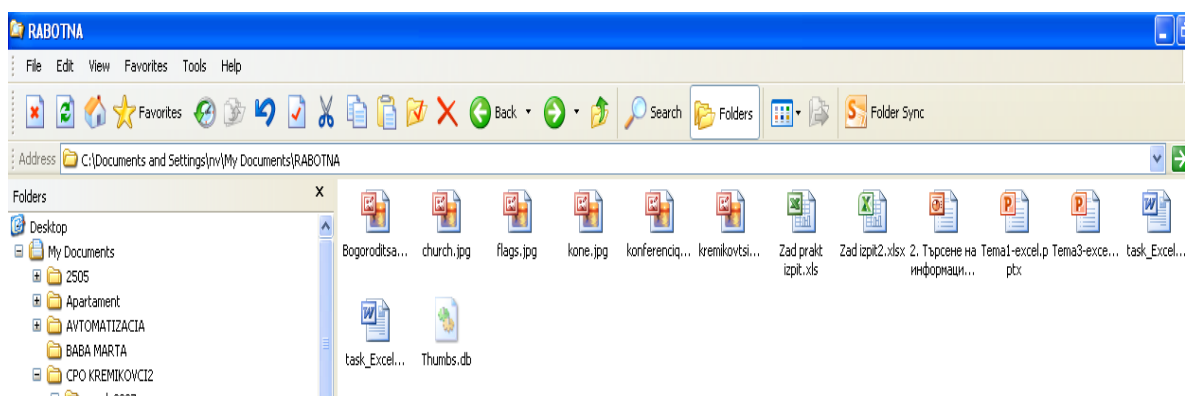
1. Изглед **Thumbnails**. В този изглед се появяват изображения на графичните файлове.

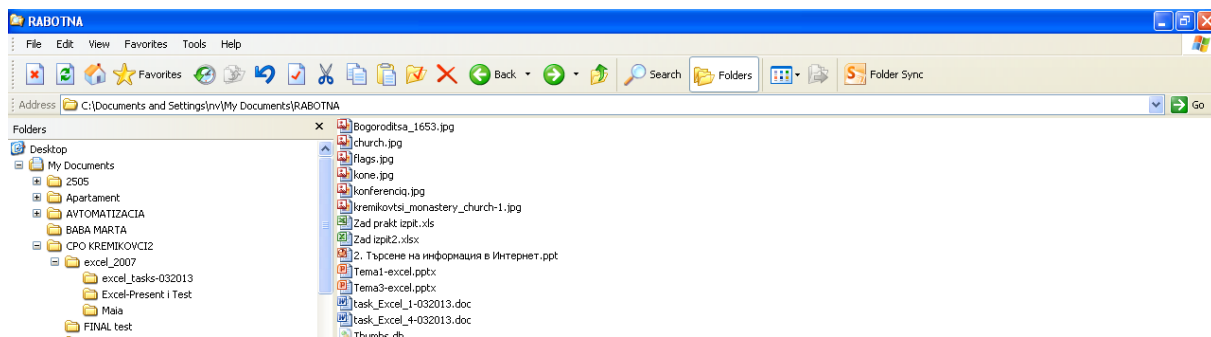
2. Изглед Tiles

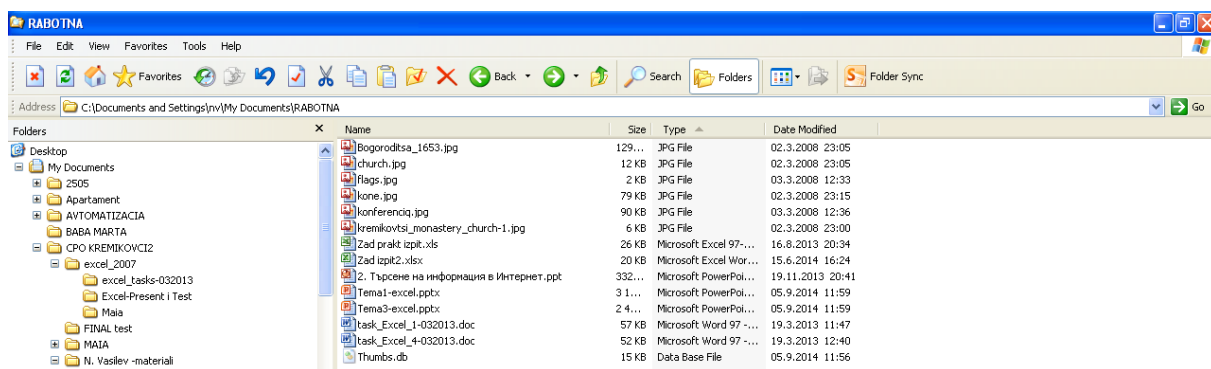
3. Изглед Icons

4. Изглед List

5. Изглед Details

В изглед **Details** получаваме и информация относно свойствата на папките и файловете, а именно:

- Име (**Name**)
- Дължина (**Size**)
- Вид (**Type**)
- Дата на последна модификация (**Modified**)

2.1.3. Други елементи на прозореца на *Windows Explorer*

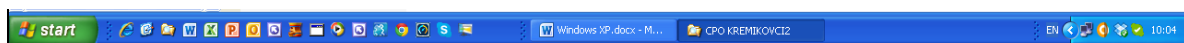
- ❖ Адресна лента - съдържа името на текущата папка;
- ❖ Хоризонтални и вертикални скролове;
- ❖ Лента за състоянието;
- ❖ Работна област, състояща се от два панела;

6. В **левия панел** на съответните изгледи е показана йерархичната структура от устройства, папки и подпапки. Показани са и всички компютри от мрежата. Устройствата или папките, съдържащи подпапки съдържат пред името си символа . Когато щракнем върху знака + съдържанието съответно на папката и устройството се визуализира под него във вид на дървовидна файлова структура. В същото време знака се видоизменя във друг знак - . Отсъствието на + или - пред наименованието на папка означава, че тя няма подпапки.

За да разгледаме съдържанието на дадена папка е необходимо да кликнем еднократно с левия бутон върху името ѝ в левия панел, което води до оцветяването ѝ в тъмносин цвят.

В **десния панел** се визуализират подпапките и файловете, съдържащи се в избраното в левия панел.

- ❖ Старт меню. Разположено е най-долу в ляво – бутон **Start**.
- ❖ Taskbar – лентата на задачите, която по подразбиране е разположена най-долу след бутона **Start**.

В лявата част на лентата на задачите, по наше желание, могат да се разположат бутоните на най-често използваните приложения: Word, Excel, Power Point, Windows Explorer, Internet Explorer и др. За целта лентата на задачите трябва да е отключена (кликаме с ДБМ на празно място върху лентата на задачите и деактивираме опцията Lock the Taskbar). Маркираме съответната икона от екрана, влачим и пускаме в лентата на задачите. Ако иконата я няма на екрана, то тогава от бутон **Start** избираме **All Programs/Microsoft Office**, маркираме съответното приложение, натискаме ДБМ и изпълняваме командата **Send to → Desktop (Create Short cut)**.

В дясната част на лентата на задачите се разполагат бутоните за: използваният език, антивирусна програма, дата и час, интернет доставчик и др.

2.2. Работа с папки и файлове

2.2.1. Атрибути на папките и файловете

Достъпни са от контекстното меню за файла или папката. Биват 4 вида:

- + Само за четене – **Read-only** – позволено е само четене, но не и запис
- + Скрити – **Hidden** – в определен режим са невидими
- + Архивни – **Archive** – архивни файлове и папки
- + Системни – **System** – свързани с ОС

От контекстното меню е възможно да изберем само първите два типа, като съответно поставим отметка пред желанния тип;

2.2.2. Споделяне на папки и файлове

Windows Explorer дава възможност за достъп не само до устройствата и ресурсите на собствения компютър, но също така и до устройства и ресурси в цялата мрежа на вашата организация и в Internet, с помощта на папката **My Network Places**.

За да могат потребителите от другите компютри в мрежата да виждат нашите папки или файлове е необходимо да ги споделим. За тази цел от контекстното меню за файла или папката избираме командата **Sharing and Security**. Отворя се диалоговия прозорец **Properties** с картоната **Sharing**. За да е достъпен съответният обект необходимо е да поставим отметка в следните кутии: **Share this folder on the Network** - потребителите могат само да четат; **Allow network users to change my files** – разрешаваме пълен достъп, т.е запис и четене.

2.2.3. Маркиране (селектиране) на файлове

- + Маркиране (селектиране) на последователно разположени файлове. Маркираме 1-я от групата, след това при натиснат клавиш **Shift** маркираме последния от групата, което води до маркиране на всички файлове, разположени между тях;
- + Маркиране на непоследователно разположени файлове. При постоянно натиснат клавиш **Ctrl** кликваме с мишката върху желаните файлове;
- + Обръщане на селекцията, т.е. маркиране на всички немаркирани файлове в папката. Меню **Edit**, команда **Invert Selection**.

2.2.4. Създаване и изтриване (премахване) на папки и файлове

Създаване на папки и файлове.

За да се създадете нова папка изпълняваме следните стъпки:

1. Избираме къде да бъде създадена папката, в **My documents** или **Dick C:**. Ако изберем папката **My documents**, кликваме с левия бутон на мишката върху името ѝ.

2. Кликваме с десния бутон върху празния десен панел и от контекстното меню посочваме **New** и след това кликваме върху **Folder**.

3. Създава се нова папка с име **New Folder**. Името на папката е селектирано, за да може да го променим, т.е. на мястото на **New Folder** да напишем името, което желаем да дадем на нашата папка.

4. Отваряме папката с двукратно кликуване с левия бутон на мишката върху името ѝ.

5. Кликваме с десния бутон върху празния десен панел и от контекстното меню посочваме **New** и след това кликваме върху **MS Word document**.

Създава се нов файл – текстов документ с име **New MS Word document**. Името на файла е селектирано и може да бъде променено.

6. Въвеждаме името **My text file1** и след това натискаме **Enter**.

Файлът е преименуван, а името, типът и размерът му се визуализират до иконата му. Поради това, че файлът е празен, размерът е 0 KB.

7. Отваряме файла с двукратно кликуване с левия бутон на мишката върху името му.

Текстовият документ се отваря в програмата **MS Word**, където можете да го редактирате.

8. Въвеждаме текста: „*Това е текстов файл, който е създаден с MS Word*“.

9. Натискаме бутона **Close**, за да затворим файла и след това **Yes** за да запишем направените промени.

Информацията за файла се е променила отразявайки новия размер на файла - 1 KB.

Изтриване на папки и файлове.

1. Маркираме папката (файла);

2. Натискаме бутона **Delete** или кликаме върху десния бутон на мишката и от контекстното меню избираме **Delete**.

Изтритите папки и файлове отиват в папката **Recycle Bin** (кошче) и остават там докато кошчето не бъде почистено. Папката **Recycle Bin** е основна папка и се визуализира в лявата част на екрана на **Explorer**. За да се изпразни папката **Recycle Bin**, кликаме с десния бутон на мишката върху името ѝ и активираме **Empty Recycle Bin**.

2.2.5. Компресиране на файлове

Ако в една папка имаме записани много файлове и те са с голям обем, то те могат да бъдат компресирани, с цел да заемат по малко място (памет) и записани в така наречените **zip** папки. **Zip** папката е папка, съдържанието на която е компресирано. Папката може да съдържа създадени от нас файлове и дори други папки. Компресираното

съдържание отнема по-малко място и по-лесно се копира и премества от едно място на друго, особено ако се прави копиране на електронна поща. Компресираните, или zip, папки се инициират с изображение на цип в иконите си. Компресираната папка можете да се защити с парола.

За да компресираме файловете и да ги запишем в Zip папка, изпълняваме следното:

1. Маркираме избраните файлове;
2. Кликаме с десния бутон върху селекцията и от контекстното меню посочваме **Send To** и след това кликаме върху **Compressed (zipped) Folder (Компресирана папка)**.

3. Ако бъде изведена покана да асоциираме **ZIP** файловете с компресирани папки, натискаме **Yes**.

Създава се компресирана папка с име името на един от селектираните файлове.

14. Ако искаме да видим съдържанието на папката, кликаме двукратно върху името ѝ, за да я отворим.

2.2.6. Копиране, преместване и преименуване на файлове и папки

Методите за копиране, преместване и преименуване са едни и същи както за файлове, така и за папки. Ще разгледаме само копирането, местенето и преименуването на файлове.

Копиране на файлове.

1. Отваряме папката източник в която се намират файловете за копиране;

2. Маркираме желаните файлове за копиране;

3. Изпълняваме командата **Copy**;

4. Посочваме папката в която ще се копират файловете – папката приемник;

5. Изпълняваме командата **Paste**.

Местене на файлове.

Местенето на файлове се извършва по същия начин, както копирането, като командата **Copy** се заменя с **Cut**.

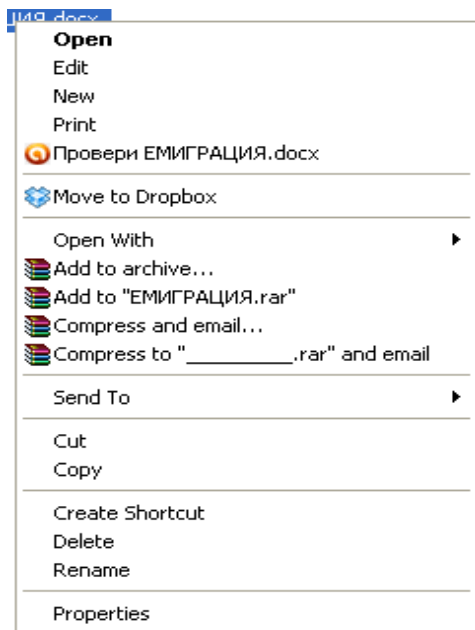
Командата **Cut** може да бъде изпълнена по няколко начина:

- ❖ Десен бутон на мишката, команда **Cut**;
- ❖ Бутон **Cut** в инструменталната лента;
- ❖ Меню **Edit** и след това **Cut**;
- ❖ Клавишна комбинация **Ctrl+X**.

Преименуване на папки и файлове.

1. Маркираме папката/файла;

2. Натискаме десния бутон на мишката, активираме **Rename** и задаваме новото име.

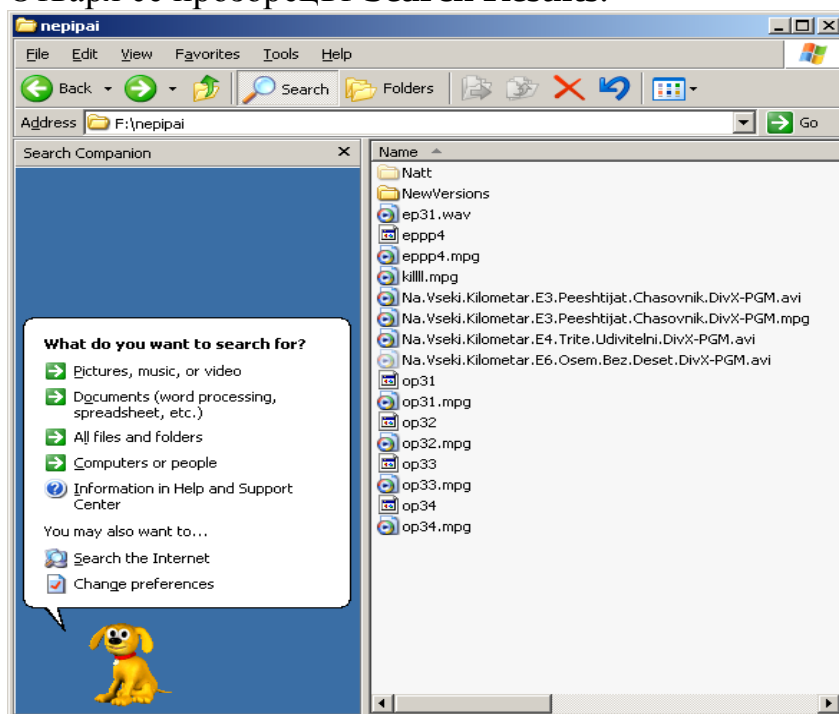
2.2.7. Търсене на файлове и папки

Операционната система Windows^{XP}, дава възможност за търсене на всички типове обекти, включително файлове, принтери и компютри. Може да търсим файлове на нашия собствен компютър, на други компютри в мрежата и дори в целия Internet.

За да намерим файл с дадено име, изпълнете следните стъпки:

1. От менюто **Start** избираме **Search**.

Отваря се прозорецът **Search Results**.

2. В списъка с опции за търсене кликаме върху **All Files and Folders**.

Следващата страница на диалоговия прозорец съдържа покана да се въведат идентифициращи характеристики, наречени критерии за търсене, за файла или папката, която търсим.

3. В полето „Дума или фраза във файла“ въвеждаме думата или фразата, които искаме да бъдат намерени във съдържанието на файла.

При търсене звездичката (*) е знак за заместване на произволен брой символи (включително нито един). Въпросителният знак (?) е знак за заместване, на един символ.

4. В полето на падащия списък **Search in** селектираме устройството, например **Local Hard Disks**, и след това натискаме **Search**.